

ДАЛЕКТНЕ РОЗМАЇТТЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Онипченко А. О.

Науковий керівник – ст. викл. Сергієва А. В.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел(057) 702-14-98)

The thesis is devoted to the use of other regional languages in Ukraine. The article describes all the language dialects available in our country, and the regions in which they are common.

Сьогодення змушує нас замислитись над такими філологічними питаннями, як мова, літературна мова, національна мова, регіональна мова. Незнання елементарних понять часто призводить до неправильного розуміння політичних подій, саме тому актуальність нашої теми беззаперечна. Мета нашої роботи – окреслити основні поняття, визначити роль регіональних мов на території сучасної України.

«Сучасна українська мова – це сукупність усіх слів, усіх граматичних форм, усіх особливостей вимови людей, що розмовляють українською як рідною. Сюди входять діалекти, жаргони, літературна мова, тобто все, що перебуває в мовному спілкуванні» [1].

«Регіональні мови України – мови, які традиційно використовуються в межах певної території держави громадянами цієї держави, які складають групу, що за своєю чисельністю менша, ніж решта населення цієї держави; та/або відрізняється від офіційної мови (мов) цієї держави» [2].

На території України мова в різних частинах країни відрізняється. Протягом свого існування українська мова постійно змінювалась, та це і не дивно, бо мова – віддзеркалення політичних, економічних, соціальних подій.

Територіальна українська мова складається з трьох діалектів – північний діалект, південно-східний та південно-західний. «Діалект – це різновид мови, яку люди використовують для спілкування на певній території» [3]. Крім територіальних діалектів, розрізняють ще так звані соціальні. Соціальним діалектом називається така різновидність народної розмовної мови, яка характерна більшому чи меншому колективу якоїсь певної професії чи соціальної групи людей.

«Північний діалект побутує на терені Чернігівської, Житомирської, Рівненської, Волинської, північних частин Київської та Сумської областей.

Південно-західний діалект поширене на території Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Чернівецької, Хмельницької, Вінницької, Тернопільської, північно-західних частин Кіровоградської та Одеської областей, південно-західної частини Київської області, південної частини Житомирської області, західної частини Черкаської та північної частини Миколаївської областей.

Південно-східний діалект охоплює Полтавську, Харківську, Луганську, Донецьку, Запорізьку, Дніпропетровську, Херсонську області, Крим, південно-східні частини Київської, Сумської, Кіровоградської, Одеської, східну частину Черкаської та південну частину Миколаївської областей. До цього наріччя належать говори Середньої Наддніпрянщини, що є основою літературної мови» [1].

Відмінності рідної мови зовсім не перешкоджають спілкуванню, адже основу лексики української мови складають слова, які всі вживають і розуміють.

На сьогодні дуже багато висловів відомих людей про діалекти нашої рідної мови. Наприклад, Іван Франко говорить у своїх віршах, що присутність діалектів у нашій мові, практично, не відіграє ніякої ролі:

Бідні ми, як коні на припоні,
Збагатить нас труд на рідній ниві:
В діалекті чи хоч би в жаргоні
Будемо багаті і щасливі.
Діалект, а ми його надишем
Міццю духу і огнем любови
І нестертий слід його запишем
Самостійно між культурні мови.

І. Франко [3]

А Дмитро Білоус навпаки вважає, що завдяки діалектам українська мова стає більш «багатою» та барвистою. Свою думку він висловлює у вірші «Чудесні барви».

«Які чудесні барви у нашій рідній мові,
які відтінки різні від Сейму аж по Сян!»

На жаль, останній перепис в Україні проведено далекого 2001 року. З того часу встигло багато чого змінитися, у нас з'явилися окуповані території, відбулася як внутрішня так і зовнішня міграція та різноманітні демографічні зміни. Все це призводить і до мовних змін. Переселення народу зі Сходу на Захід або у центр держави несе за собою лексичну міграцію. Вже сьогодні науковці відзначають сплеск російської лексики на Заході. Натомість політичні події призвели до підвищення ролі мови у суспільстві і на Сході помітна мовна зміна – збільшення україномовного населення, підвищення інтересу до рідної мови.

Отже, достовірної інформації щодо зміни діалектної карти України немає, але можна зробити припущення, що діалекти зазнали змін в наслідок політичних подій ХХІ ст.

Література

1. Мовні діалекти [Стаття]. URL: <http://www.ukrainica.org.ua/ukr/content/1499/>
2. Основні діалекти української мови [Стаття]. URL: <http://ukrgramota.kievpereklad.com.ua/dialekt/>
3. ІВАН ФРАНКО «АНТОШКОВИ П. (АЗЬ ПОКОЙ)1»<https://www.i=franko.name/uk/Verses/Sempe/NoviSpivomovky/NaStariTemy/8.html>